6/2006

TEKSTİL MARATON

ISSN 1300 - 6436

TEKSTİL VE KONFEKSİYON İLETİŞİM DERGİSİ

Fachzeitschrift für Textil - und Konfektionswesen
Magazine for Textile and Ready to Wear Technology

YIL / YEAR : 16 SAYI / NUMBER : 87 KASIM - ARALIK/ NOVEMBER - DECEMBER 6 / 2006

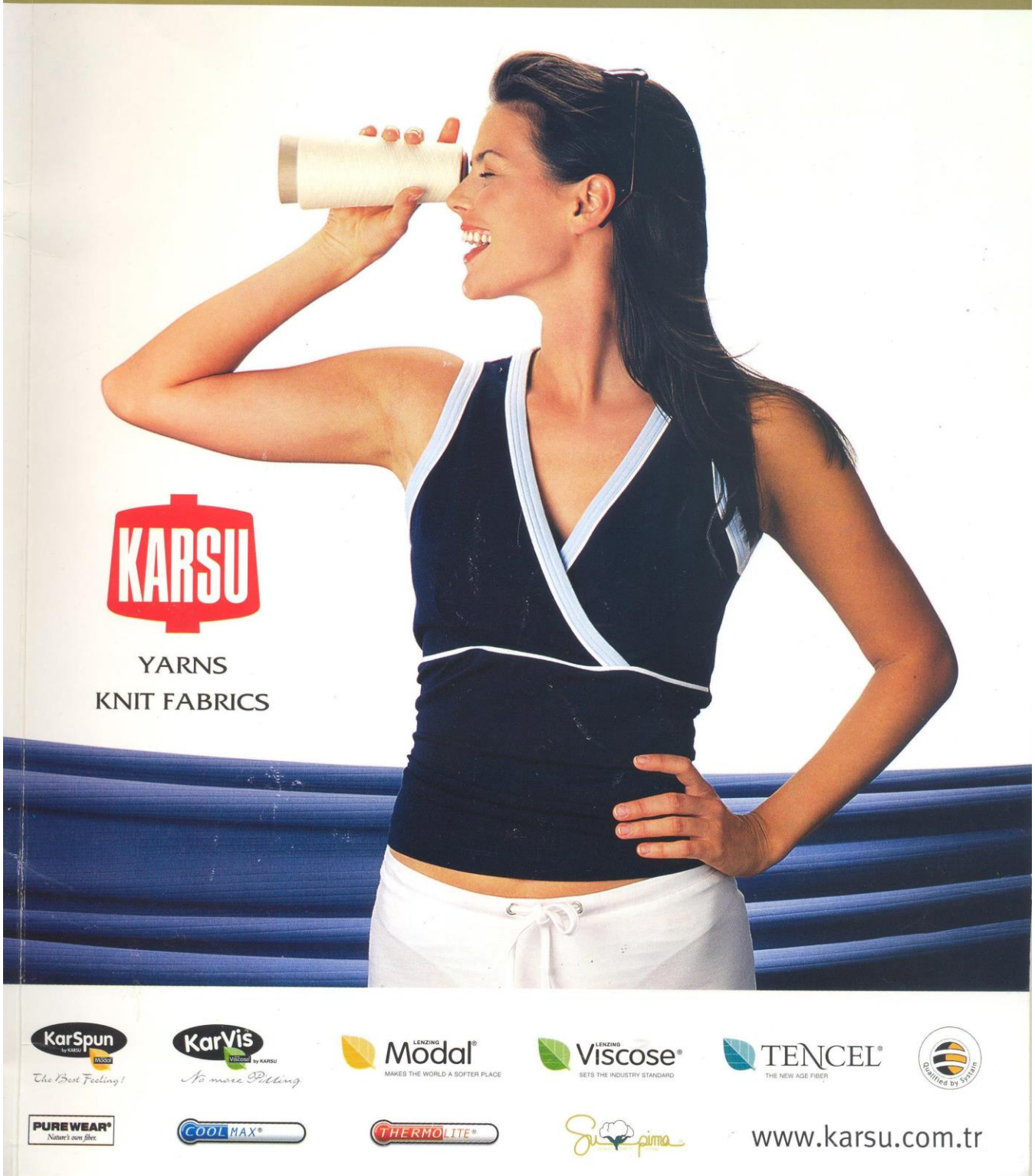

Editörün Yorumu 3
Tuğrul MADRAN
USTER Teknojileri - Türkiye, Adana Ofisinin Kahramanmaraş Etkinliği 5
Rieter'in CITME 2006 Başarısı 6
ITMA Önizleme 9
Fonksiyonel Özelliklere Sahip Çok Komponentli Efekt İplik Sistemleri 13
E. Sonntag, J. Bolze, Emil Bröll GmbH & Co, Dornbirn/Avusturya
Dokuma Yapılarda Renk - Doku Etkileşimleri ve Rengin Önemi 17
Öğretim Görevlisi Sedef ACAR
D.E.Ü. Güzel San.Fak. Tekstil Müh.Bölümü
Japon Tasarımcıların Günümüz Giysilik Kumaşlarına Kazandırdıkları Yenilikçi Etkiler 22
Öğr.Gör.Neslihan YAŞAR
D.E. Ü. Güzel San. Fak. Tekstil Bölümü
Antimikrobiyel Tekstillerin Klinik Ortamlarda Kullanımının Risk ve Yararları 29
Dirk, Höfer, Hohensteiner Institute, Bönningheim
Türkiye'de Pamuk Toplamada Mekanizasyon + Sawgin Çırçırlama ve Düşündürdükleri 31
Fatih Doğan
Arı Tarım Ürünleri Paz. Tic. San. A.Ş. – Adana
Hohenstein'ın "Leasing Uyumluluk" ve "DIN 10524 Normuna Uyarlık" Kalite Etiketi 36
Dokunmuş Paçavra ve Artık Kumaşlardan Yolucu Kullanmadan Elyaf Geri Kazanılması 37
Gerard Ortlepp, Renate Lützkendorf, Ralf Bauer
Türingen Tekstil ve Plastik Madde Araştırma Enstitüsü (TTIK), Rudolstadt/Almanya
Kimyasal Liflerin İplikhanedeki Çalışma Tutumunu Önceden Saptama 41
Ralf Bäumer, Axel Drieling, Faseninstitut e.V. (FIBRE), Bremen
İpek Böcekçiliği 44
Yuvarlak Örgü Kumaşların Fikse Edilmesi 51
Günter Euscher, Lindauer GmbH/Almanya
Siklodekstrinlerin Molekül Yapısı ve Özellikleri 53
Yard. Doç. Dr. E. Perrin AKÇAKOCA
Ar. Gör. Yük. Müh. Rıza ATAV
E. Ü. Müh. Fak. Tekstil Müh. Bölümü
Konfeksiyon İşletmelerinde Temel Performans Ölçütleri ve Analizi 57
Yrd. Doç. Dr. Önder YÜCEL
Ege Üniversitesi
Bayındır Meslek Yüksekokulu Tekstil Programı
Her Branş İçin Fonksiyonel İş Elbiseleri 63
Biyoaktif Tekstiller: Bir Eğilim mi Yoksa Aldatmaca mı? 65
Dr. rear. nat. Ulrich GİERBACH
Trevira GmbH
Tekstil Sektöründe Aile İşletmelerinden Kurumsallaşmaya Doğru Giden Süreç 67
Prof. Dr. Turan ATILGAN
Ege Üniversitesi Tekstil Müh.
Böl. Tekstil İşletmeciliği Bilim Dalı

Tekstil MARATON

Bir **TUMATEKS** Yayınıdır
Hakemli Dergidir
Refereed Journal

Nov.-Dec./Kasım-Aralık 6/2006

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Tekstil Y. Müh. Tuğrul MADRAN
Reklam ve Halkla İlişkiler Müdürü
İstanbul Bölge Temsilcisi
Teks. Müh. Adem Demir (0542-642 55 37)
Bursa Bölge Temsilcisi
Dr. Müh. Mehmet Karahan

YAYIN KURULU
Prof. Dr. Mehmet Akalın
Marmara Üniv. Teks. Eğ. Fak. Tekstil Böl.
Prof. Dr. H. Rıfat Alpay
U.Ü.M. F. Tekstil Müh. Bölümü
Prof. Dr. Yalçın Bozkurt
D.E. Üniv. Müh. Fak. Tekstil Müh. Bölümü
Prof. Dr. Fatma Göktepe
S.D.Ü. Tekstil Müh. Bölümü
Prof. Dr. Erhan Öner
Marmara Üniv. Teks. Eğ. Fak. Tekstil Böl.
Prof. Dr. Bülent Özipek
İTÜ Mak. Fak. Teks. Müh. Bölümü
Prof. Dr. Tuba Vural
Gazi Üniversitesi M.E.F. Tekstil Bölümü
Dr. - Ing. Peter Artzt

DANIŞMA KURULU
Prof. Dr. Adnan Gürcan
Mak. Y. Müh. Nurettin Paksu
MEM Tekstil A.Ş.
Teks. Müh. Mümin Vatansever
SANKO Tekstil A.Ş. Adıyaman

BASILDIĞI YER - PRINTED BY:
Kemal Matbaası A.Ş.
Turan Cemal Beriker Bulvarı No: 243
01108 ADANA / TURKEY
Tel: ++0(322) 435 48 60 Fax: 435 80 72

YAYINCI-İLETİŞİM ADRESİ:
(CommunicationAddress)
TUMATEKS YAYINCILIK
Ziyapaşa Bulvarı No: 23 Refah Apt.
B Blok Kat: 7 Daire: 32
01110 ADANA / TURKEY
PHONE: ++0(322) 454 14 42 - 457 93 97
Fax: ++0(322) 454 14 42
e-mail: TMTUMATEKS@mail.koc.net.

Tekstil MARATON'da yayınlanan yazılardan kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

2 ayda bir yayınlanır.
Yıllık Abone: 114.- YTL.

Dokuma Yapılarda Renk - Doku Etkileşimleri ve Rengin Önemi

Interactions between colour and texture and importance of colour

Öğretim Görevlisi Sedef **ACAR**
Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fak. Tekstil Bölümü

Özet

Renk faktörü dokuma yapıların fiziksel özellikleri üzerinde doğrudan etkili olmasa da görsel özellikleri açısından birincil derecede öneme sahiptir. Renk faktörü, dokumanın belirleyici özelliklerinden biri olan doku unsuruyla bir araya geldiğinde dokuma yapıların tasarım özelliklerini belirleyen farklı görsel etkiler oluşmaktadır. Bu etkiler yanında, rengin sahip olduğu sıcaklık, soğukluk, kontrastlık, yoğunluk, gibi bir çok özellik, dokuma tasarımını yönlendiren önemli unsurlar haline gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Renk, doku, dokuma.

Summary

Colour factor is of primary importance in view of physical features of woven structures. Combined with the textural element, one of the determinants in weaving, it creates different visual effects which establish designing properties of woven structures. In addition to these effects, various characteristics such as warmness, coolness, contrast and intensity are significant elements to guide weaving designing.

Key Words: Colour, texture, Weaving.

Giriş

Dokumada renk faktörü, tasarım açısından, özellikle birden fazla rengin bir arada bulunduğu durumlarda daha fazla önem kazanmaktadır. Renklerin, renk tonu (hue), değer (value), yoğunluk (intensity) açısından birbirleriyle etkileşim halinde olmalarının yanında, sıcaklık ve soğukluk gibi çeşitli özellikleri görsel algılama üzerinde etkin rol oynamalarını sağlamaktadır.

Rengin ilişki içinde olduğu dokuma yüzeylerin düz veya havlı olması da görsel algılama ve tasarlanan ürününün estetik beklentileri olumlu yönde karşılaması açısından önem taşımaktadır.

Rengin, dokuma yapıda kullanımının sağladığı en önemli özellik farklı atkı ve çözgü iplikleri renklerinin dokuma sırasında çakışarak bağlanmasıyla elde edilen renkkarışımlarıdır. Dokuma tasarımcısının, dokumanın renkle ilgili olan bu özelliğini akılcı şekilde kullanımı esas unsurdur.

Renk uygulamalarının dokumadan önce ipliklere ya da dokuma işlemi bittikten sonra tüm yapıya uygulanması da farklı etkiler oluşturmaktadır. Tasarım sırasında, oluşturulacak rengin hangi renklendirme tekniğiyle uygulanması gerektiği, üzerinde önemle durulması gereken noktalardan biridir.

Dokuma Yapılarda Renk-Doku Etkileşimleri Ve Rengin Önemi

Dokuma yapıların fiziksel ve görsel özelliklerini oluşturan etkenler *İplik, teknik, örgü, sıklık-gerginlik farkları ve örgüden kaynaklanan yüzey deformasyonları, bitim işlemleri ve renk* başlıkları altında incelenebilmektedir. Belirtilen bu etkenler dokuma yapıların tutum gibi fiziksel özellikleri ya da görsel beğeniye hitabeden estetik özellikleri üzerinde doğrudan etkili olmaktadır.

Atkı ve çözgü iplikleri ve dokuma tekniğinin kullanımıyla farklı örgü varyasyonları oluşturularak dokuma yapıların oluşumu sağlanmaktadır. Bu noktada yapılan belirleme doğrultusunda iplik, teknik ve örgü faktörlerinin dokuma yapıların görsel ve fiziksel özelliklerini oluşturan faktörler olması yanında aynı zamanda dokuma yapıların oluşumunu sağlayan temel unsurlar olduğu

görülmektedir.

Dokuma yapılar, kazandırılan görsel özellikler dikkate alınmaksızın, sadece fiziksel özellikler açısından ele alındığında, renk faktörünün , sertlik, yumuşaklık, pürüzlülük, dolgunluk gibi "tutum" olarak adlandırılan yapısal niteliklerin oluşumu için herhangi bir katkı sağlamadığı görülmektedir. Renk, dokuma yapıların fiziksel özellikleri üzerinde birincil derecede öneme sahip değildir.

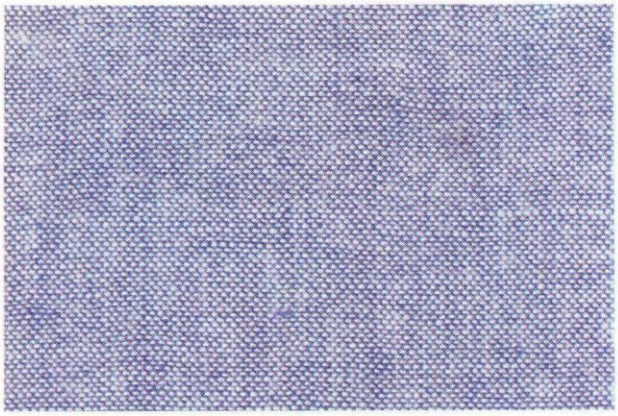

Resim 1: Lacivert çözgü ve beyaz atkı iplikleriyle bezayağı örgüyle dokunan kumaşın karışımla oluşan yeni rengi.
Kaynak: PARKER, 1998;34

Fakat, dokumanın yapısal özelliklerine bağlı olarak renk faktörü, doku özellikleriyle etkileşime girerek renk/doku birlikteliğine dayalı görsel etkiler oluşturabilmektedir. Bunu açıklayabilmek için öncelikle doku kavramının belirleyici niteliklerini ortaya koymak gerekmektedir.

Dokular, sadece dokunma duyusuyla algılanan gerçek (dokunsal) dokular ve görme, dokunma deneyiminin sağladığı bilgileri anımsama ve tanıma sonucu imgesel olarak ortaya çıkan *görsel dokular* olarak sınıflandırılmaktadır.* *Gerçek dokuların ışığı* yansıtma açılarına göre aynı renk farklı etkilerde görülebilmektedir.

Gerçek dokular, çöküntü ve kabarıklıklardan oluşan karışık yüzey özelliklerine sahip olduklarında ışığı farklı açılarla yansıtmaktadır. Bu özellikten dolayı karışık gerçek dokulara sahip yüzeylerde karışık yansıma meydana gelmektedir Pürüzsüz dokulu yüzeylerde ise düz yansıma meydana gelmektedir. Düz yansımadan dolayı ışık ve dolayısıyla renkler tamamen aynı açılarla göze ulaşarak bir parlaklık ve bütünlük etkisi sağlanmakta, karışık yansımada ışık ve renkler göze farklı açılarla ulaşmakta ve farklı ışık derecelerinden dolayı renk farklı dereceleriyle göze ulaşarak bir hareketlilik meydana gelmektedir. Havlu gibi yüksek dokuya sahip yüzeylerde, renk dokuyla bütünleşerek daha aktif bir kimliğe bürünmektedir. Bundan dolayı, aynı renkte top boyama yapılmış ya da ipliği boyalı dokunmuş bir saten kumaşla, havlı bir kumaşı bire bir aynı renkte görmek mümkün olmamaktadır. Belirtilen örnekler, rengin gerçek dokularla birlikteliğiyle oluşan görsel etkilerdir.

Dokuma yapılarda. rengin asıl önemi, motif, desen ve görsel doku özelliklerinin oluşumunda sağladığı katkılarla ortaya çıkmaktadır.

Görsel dokular, ışık yardımıyla göz tarafından algılanmakta ve bir ışık etkisi olan rengin farklı değerlerinin birbirleri üzerinde kurdukları hakimiyetle ortaya çıkmaktadır. Görsel dokuların algılanmasında açık ve koyu, doymuş ve doymamış, sıcak ve soğuk veya kontrastlık gibi renkle ilgili ölçütlerin birbirlerine olan üstünlükleri önemlidir. Renklerin sıcak veya soğuk gruplarda olmasına göre, yakınlık ve uzaklık etkilerinin farklı olması gibi nedenlerle de görsel dokuların algılanması farklılık gösterebilmektedir.

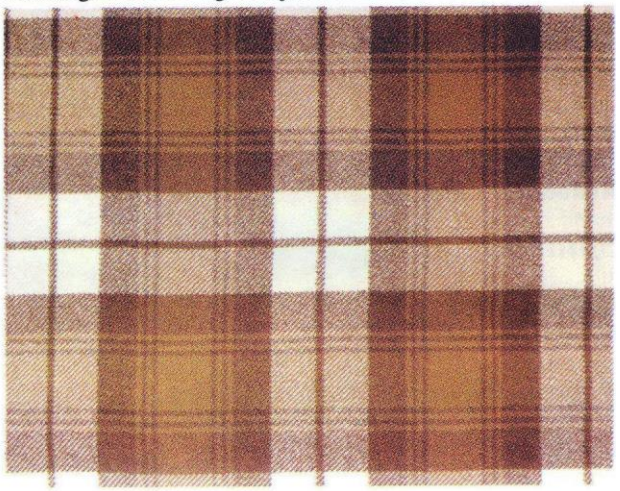

Resim 2: Çözgü ve atkı yönünde aynı renklerin eşit sayıda ve aynı düzende tekrarıyla elde edilen dimi örgülü ekose desenli kumaş.
Kaynak:TEALL, SMITH, 1992; 162

Örnek vermek gerekirse, aynı uzaklıktaki biri sıcak diğeri soğuk olan iki renkten sıcak olanın daha üstte göründüğü görsel algı çalışmalarıyla ortaya konulmuş bir gerçektir. Rengin bu tür görsel algıya yönelik etkilerinden dolayı dokuma yapıların görsel özellikleri üzerindeki etkisi de aynı derecede önemlidir.

Dokuma yapılarda, renkle sağlanan görsel etkiler doku karakterli olduğu gibi, desen oluşturabilecek yapıda da olabilmektedir.Jack Stoop ve Jery Samuelson'un yazdığı *Design Dialogue* adlı kitapta deseni dokudan ayıran bir tanımlama yapılmıştır.

* Bakınız, Jack Stoop, Jery Samuelson, Design Dialogue, Design Dialogue, Davis Publications, Inc., Massachusetts, 1983, s. 65

"Doku, dokunma hissi uyandıracak şekilde ışığı yansıtan ayırt edici yüzey varyasyonları olarak algılanırken, desen, ritmik bir gelişim içinde gruplandırılan ve tekrarlanan motifin düzenli bir şekilde yeniden ortaya çıkması ya da tekrar tekrar algılanmasıdır." [1]

Desen ve doku kavramı arasında belirleyici bir ayrım yapmak gerekirse, deseni, daha açık ve belirgin bir unsur, dokuyu belirsiz veya sınırları belli olmayan bir unsur olarak düşünmek mümkündür. Bevlin'e göre, *"Bir doku, tekrarlı ve / veya süsleyici olduğunda buna desen denilmektedir."*[2] Algılamada, desenin dokuya dönüşmesi ve doku olarak algılanması söz konusu olabilmektedir. *"Gözle görülebilir küçük ölçekli desenler bile zaman zaman daha geniş, daha açık tanımlanan desen birimleri için bir form ya da zemin dokusu oluşturacak şekilde tasarlanabilmektedir."* [3]

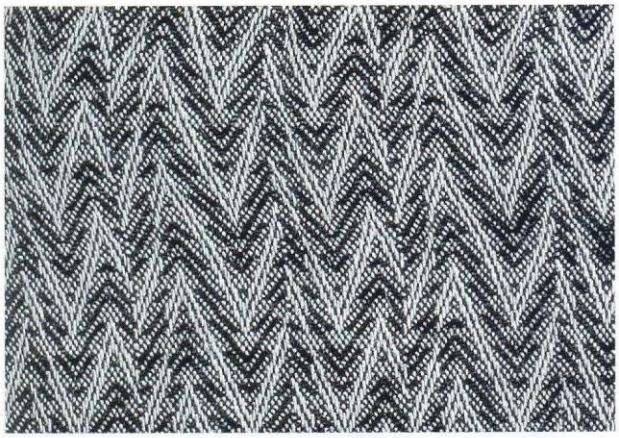

Resim 3: Örgü ve renk faktörünün birlikte oluşturduğu kırık çizgi etkili kumaş dokusu.
Kaynak: YATES, 2002; 65

Dokuma yapılar üzerinde tutum gibi fiziksel özellikler açısından etkili olmayan renk, dokuma yapı üzerinde bir yüzey özelliği oluşturarak. görsel özellikler açısından önemli değişikliklere neden olmaktadır. Renk faktörü çok etkili kullanıldığında, dokuma yapıların belirleyici niteliklikleri geri plana atılmaktadır. Anni Albers, On Weaving adlı kitabında renk faktörünün, dokuma yapılarda, iplik ve tekniğin ardından önem sırası olarak üçüncü sırada yer aldığını belirtmiştir.

"Renk, dokuma evreninde kompozisyon elemanları sırasında önem olarak üçüncü sırada yer almaktadır. Farklı işlev gösteren ipliklere farklı renkler kazandırılarak dokumanın yapısal karakteri vurgulanır. Ayrıca, dokudan daha yoğun olan renk, duygusal ve zihinsel değerler taşır. Oysa fazla bağımsız bir ajan olarak kullanıldığında, dokumanın dış alanını resimsel bir alana taşıyabilir. Dokumadaki renk, ilk plana doğru hareket ettiğinde temel doku bileşenlerini baskılar. Böylece dokumanın ikinci planda kaldığını görürüz."[4]

Dokuma yapılarda renk faktörünün kullanımıyla, gözle algılanabilen desen ve doku özelliklerinin sağlanması için farklı renklendirme yöntemleri uygulanmaktadır.

Dokuma yapılar, doğrudan doğal renklerine sahip ipliklerle dokunup sonradan renklendirilebilmektedir. Bu tür dokuma ürünlerde boya banyosunda boyama yapılması nedeniyle, genellikle tek renk ürünler elde edilmektedir. Fakat, farklı iplik hammaddelerinin boya alış özelliklerinin farklılığından faydalanarak kumaş üzerinde değişik renk bölgeleri sağlanarak, renk yardımıyla desenlendirilmiş dokuma yapılar elde edilebilmektedir. Bu yönteme tekstil sektöründe "çift boyama" adı verilmektedir. Örneğin yapay lif grubunda bulunan sentetik lif türlerinden akrilik lifle üretilmiş bir iplikle, pamuk gibi bir doğal lifle üretilmiş bir iplik, dokumanın örgüsü ve desenin durumuna göre çeşitli yoğunluklarda bir arada bulunacak şekilde dokunabilmektedir. Bu sayede dokuma yapıda akrilik atkı ve çözgülerle, pamuk atkı ve çözgülerin çeşitli varyasyonlarla buluştuğu alanlar elde edilmektedir. Dokuma işleminden sonra, hammadde-boyarmadde etkileşiminden faydalanmak üzere, akrilik ipliğin boyanmasını sağlayan boya banyosuna veya pamuk ipliğin boyanmasını sağlayan boya banyosuna daldırılan dokuma üründe farklı renk bölgeleri elde edilmektedir.

Doğal renkleriyle dokunarak sonradan bütün şekilde boyamaya giren veya üzerine baskı işlemi yapılan dokuma yapılarda renk, dokuma işleminin ardından yapıya dahil edildiğinden dolayı dokuma yapıları dokunsal ve görsel açıdan dokuma sürecinde değil sonrasında etkili olmaktadır. Dokuma öncesi boyanan ipliklerle yapılan dokumalar ise, dokuma sürecinde ürünün görsel özelliklerini doğrudan etkilemesi açısından özellikle önem taşımaktadır.

Dokuma için kullanılacak çözgü ve atkı ipliklerinin iplik boyama yöntemi ile renklendirilmesi yaygındır.

Dokuma yapıların görsel organizasyonunda renk faktörünün kullanımına yönelik olarak en sık uygulanan yöntem, bezayağı, dimi, saten gibi temel örgülerle oluşturulan tek katlı kumaş yapılarında birbirinden farklı renklere sahip ipliklerin atkıda, çözgüde ya da her iki yönde uygulanması ile desen elde etme yöntemidir. Bu yöntemle, atkı ve çözgü yönünde çizgiler oluşturulduğu gibi her iki yönde geliştirilen çizgilerin dik açıyla

[1] Stoops, Samuelson, a.g.e., s. 65.
[2] Eliot Marjorie Bevlin, Design Through Discovery, Holt, Rinehart and Winston, New Jwersey, 1977, s. 93.
[3] Shirley E. Held, A Handbook of the Fiber Arts, Rinehart and Winston, U.S.A, 1999, s. 355.
[4] Anni Albers, On Weaving, Wesleyan University Press, Middletown, Connecticut, 1975, s.76.

çakışmasıyla kare ve dikdörtgen bölgelerin oluştuğu desenler de elde edilmektedir.

Bu tür desenler dünyanın her bölgesinde, bütün uygarlıklarda kullanılarak en eski desenli dokuma desen örnekleri oluşturulmuştur.. Bu teknikle oluşturulan dokuma yapıların en köklü geçmişe sahip olanlarından biri, belirli renk dizilimlerinin hem atkı hem çözgü yönünde aynı sıralamalarla kullanımıyla elde edilen ekose (tartan) desenleridir.

"Ekose kelimesi, Fransızca'da İskoç anlamına gelmektedir ve dilimize Fransızca'dan yerleşmiş bir kelimedir. İskoç dilinde ise ekose "tartan" olarak isimlendirilmektedir...Tartanlar, belirli renkler ve renk dizilimleriyle farklı klanları temsil eden işlevsel bir kumaş türü olduğu kadar yüklendiği sembolik anlamlarla da İskoç tarihi için önem taşımaktadır."[5]

Bu kumaşlar, dokuma yapısının karakteristik özelliklerinin geri planda kaldığı, renk faktörünün dokuma yapı üzerinde baskın şekilde vurgulandığı desenlere örnek olarak verilmektedir.

Renk faktörü, bazı dokuma yapılarda baskın şekilde etkili olabilmekle birlikte, dokuma yapının özelliklerinden de etkilenmektedir. Atkı ve çözgüde kullanılan renkler dokuma yapı içinde, örgü bağlantılarının şekli, sıklık, iplik numarası ve yapısı, tek kat, çok kat, takviyeli yapılar gibi çeşitli dokuma yapıların sunduğu olanaklar doğrultusunda biçimlenebilmektedir.

Bunun sonucu olarak görsel doku ve desen oluşumuna yönelik sınırsız sayıda tasarım seçenekleri ortaya çıkmaktadır.

Rengin dokumada sağladığı olanaklardan en önemlisi atkı ve çözgü ipliğindeki farklı renklerin dokuma yapısındaki bağlantılarıyla oluşan renk karışımlarıdır. Bu sayede, az sayıda farklı renk ipliğin kullanımıyla çok sayıda yeni renk oluşturma avantajı sağlanmaktadır. Bu özellik, enine ve boyuna çizgili, kareli ve ekose desenlerin oluşturulmasında sıklıkla kullanılmaktadır. Dokuma bağlantılarıyla karışan renkler, yeni toplam renk bölgeleri oluşturmaktadır.

Resim 4: Çözgü ipliklerinin önce boyanıp daha sonra dokunmasıyla elde edilen çözgü ikatı desenli dokuma kumaş.
Kaynak: YATES, 2002; 125

Renge dayalı doku veya desen oluşturmaya yönelik dokuma yapılar, tek kat kumaş oluşturma teknikleriyle sınırlı olmayıp, çok kat, atkı ve çözgü takviyeli ve kuvvetlendirilmiş doku teknikleriyle de elde edilmektedir. Çok kat teknikleri içinde yer alan yüzey değiştiren çok kat yöntemi, net renk ve doku alanlarının oluşturulmasında en etkili yöntemlerden biridir.

Resim 5: Jakar tezgahında dokunmuş kumaşta farklı çözgü ve atkı renklerinin çeşitli kombinasyonlarla bir araya gelmesi ve yeni renk karışımlarıyla oluşan desen.
Kaynak: YATES, 2002; 153

Dokusal görüntüler ve desen oluşumu için, renklendirilmiş iplikler, atkı ve çözgü takviyeli veya her ikisinin bir

[5] Gordon Teall, Phillip D. Smith Jr, District Tartans, Shepheard-Walwyn Ltd, London,1992,s. 6.

arada bulunduğu dokuma yapılarda da kullanılmaktadır. İpliklerin dokumadan önce boyandığı tüm bu yöntemler dışında bazı özel yöntemler de kullanılmaktadır. İkat, çok eski dönemlerden beri uygulanan, çözgü ve atkı ipliklerinden bir grubunun veya her iki iplik grubunun, dokuma sırasında oluşturulacak bir deseni meydana getirecek şekilde önceden veya tezgah üzerinde boyanması ile uygulanan bir yöntemdir.

"İkat, Anadolu dahil dünyanın pek çok bölgesinde kullanılmıştır. Japonya'da kasuri, Bali'de geringseng olarak bilinmektedir."[6]

İkat yöntemi, günümüzde de Endüstri Devrimi'nden önceki el işçiliğine dayalı yöntemlerle Hindistan'da çok yagın şekilde uygulanmaktadır.

"İkat dokumalar, Hintli kralların ve soyluların her zaman gözdesi olmuş, statü belirleyen kumaşlar olarak ayrıcalıklı bir yer edinmiştir. Güzellikleri, dokularının görsel zenginliği ile olağanüstü keskin hesaplamalar gerektiren üretim tekniklerinde yatar...

*Dokuma öncesinde yoğun bir hazırlık gerektiren bu teknikle atkı ya da çözgü iplikleri rezerve** boyama tekniğiyle boyanır. Deseni oluşturacak iplikler önceden hesaplanır ve sarılıp bükülerek veya düğümlenerek renklendirilir. Yani bu teknikte desenler tezgahta gerilen çözgüde önceden belirlenmiştir."*[7]

İkat tekniği ile üretilen dokuma ürünler, günümüz dokuma sanayi tarafından seri üretime uygun olarak yeniden yorumlanabilmektedir.

Sonuç

Rengin dokuyla girdiği etkileşimlerin sonucu iyi bilinmesi gereken bir unsurdur. Özellikle top boyama yapılan yada tek renk olarak ipliği boyalı üretilen dokuma yapılarda geniş kumaş yüzeyinin sunduğu doku özelliklerinin renkle etkileşimi doğru şekilde sağlanmalıdır.

Dokuma yapının doku özelliklerine bağlı ışığı yansıtma şekillerine göre parlaklık, matlık dereceleri dikkate alınarak, rengin tonu (hue), değeri (value), yoğunluğu (intensity) doğru ayarlanarak renklendirme yapılmalıdır. Renklerin birbirleriyle etkileşimlerinde açıklık ve koyuluk, doymuş ve doymamışlık, sıcak ve soğuk veya kontrastlık gibi ölçütlerin birbirlerine olan üstünlükleri dikkate alınması gereken önemli bir unsurdur. Rengin kendi içindeki bu tür ilişkileri motif, desen, doku özelliklerinin doğru vurgulanmasında önem taşımaktadır.

Renk faktörü, tek katlı, çok katlı, takviyeli, havlı dokuma yapılar gibi her türlü dokuma yapısının görsel özelliklerinin kazandırılmasında büyük öneme sahiptir. Renk faktörünün, dokuma yapıların görsel özelliklerini oluşturma sürecinde sunduğu sınırsız özgürlük sayesinde, bezayağı örgüsüyle dokunmuş basit yapılı bir kumaş dahi zengin görsel özelliklere kavuşturulabilmektedir.

Dokuma tasarımcısı tarafından, uygulanacak örgünün atkı ve çözgü yoğunluklarına bağlı olarak renklerin dokuma yapıdaki dağılımı ve sunduğu görsel etkiler, üzerinde önemle düşünülmesi gereken unsurlardır.

Farklı renkli, ipliği boyalı atkı ve çözgülerle üretilen dokuma yapılarda atkı ve çözgü çakışmalarının sunduğu renk karışımları iyi değerlendirilmelidir. Dokmanın örgüsünde sağlanan farklı atkı ve çözgü yoğunluklarıyla motif, desen ve dokularda değişik renk alternatiflerini yakalamak için bu özellik akılcı bir şekilde kullanılmalıdır.

Kaynaklar

ALBERS; Anni, On Weaving, Wesleyan University Press, Middletown, Connecticut, 1975.

BEVLIN; Eliot Marjorie, Design Through Discovery, Holt, Rinehart and Winston, New Jersey, 1977.

HELD; Shirley E, A Handbook of the Fiber Arts, Rinehart and Winston, U.S.A, 1999.

ÖZAY; Suhandan, "İkat ve Sembolizm", Art Décor-Aylık Dekorasyon ve Sanat Dergisi, Doğan Burda Rizzoli Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş., İstanbul, Ağustos-2000

PARKER; Julie, All About Cotton, Rain City Publishing, Seattle, 1998.

STOOP; Jack, SAMUELSON; Jery, Design Dialogue, Design Dialogue, Davis Publications, Inc., Massachusetts, 1983.

TEALL; Gordon, SMITH; Phillip D. Jr, District Tartans, Shepheard-Walwyn Ltd, London,1992 ■

**Kumaşların boyanması sırasında, çeşitli kimyasallar ya da iplik gibi çeşitli materyallerle kumaşın bazı bölgelerinde boyayı almasının engellendiği bir boyama tekniğidir

[6] Şahin Yüksel Yağan, Türk El Dokumacılığı, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul,1978,s. 33.

[7] Suhandan Özay, "İkat ve Sembolizm", Art Décor-Aylık Dekorasyon ve Sanat Dergisi,